

357 Hek voor het Grafmonument voor Jan III van Polanen (foto RDMZ, 2002).

358 Detail van het hek (foto RDMZ, 2002).

66

Hek voor het grafmonument van Jan III van Polanen

Gesmeed ijzer, hoog 160 x breed 160 x 45 cm
Breda, laat-15de of eerste decennia 16de eeuw

Oudste afbeeldingen

1880-1889 (J.J. van Ysendyck, foto)

Literatuur

Ysendyck & Weissman (1880-1889), G-5; Voorloopige lijst (1931), 66; Holleman (1953), 163; IJsseling (1984), 45

Het laatgotische hekwerk voor het monument van Jan III van Polanen (afb. 357-358) is aanzienlijk eenvoudiger dan het gecompliceerde smeedijzeren vlechtwerkhek dat het graf van Engelbecht I beschermt (cat. 28): een reeks van rechte staanders, aan de bovenzijde vastgeklonken in een soortgelijke bovenrand. Juist onder deze rand zijn tussen de staanders driepasbogen aangebracht die, in de boogspits aaneen geweld, uitlopen in een scherpe punt die telkens door de bovenrand is gestoken. In de kerk van Arundel (Sussex) is een vroegvijftiende-eeuws hek bewaard waar precies ditzelfde principe is toegepast in vijf lagen boven elkaar.²¹³ Ook het Bredase hek zou nog uit de vijftiende eeuw kunnen dateren en moet dan zijn hergebruikt na de grote veranderingen in de kerk van de eerste helft van de zestiende eeuw. De situatie rond het laatveertiende-eeuwse grafmonument van Jan III van Polanen bestaat immers pas sinds ongeveer 1530. Het betrekkelijk eenvoudige hek kan echter ook toen door een Bredase smid in traditionele, dus nog gotische, vorm zijn gemaakt om het veel oudere graf in de nieuwe situatie te beschermen. In de negentiende en twintigste eeuw bevond dit hek zich in het midden van de kooromgang voor het graf van Frederik van Renesse (zie cat. 65) dat van omstreeks 1540 dateert.

JK

67

Het koorhek

Mechelen (spijlen), rond 1580
Breda (houtwerk), 1581

Totale breedte 8,90 m. geelkoperen spijlen hoogte 1,82 m

Oudste afbeeldingen

1865 (Kannenmans, foto) (afb. 3B en Breda's Museum, een niet in het album opgenomen versie)

Literatuur

Kalf (1912), 83; Voorloopige lijst (1931), 65

Restauraties

1935-136, 1956, 1997

Het koorhek (afb. 359-361), dat bestaat uit een natuurstenen borstwering met een open eikenhouten opbouw waarin een reeks van achtentwintig geelkoperen spijlen, is middenboven de centrale doorgang gedateerd '1581'. Dit jaartal is aangebracht in de lange balk die het hek aan de bovenzijde afsluit en die in feite als triomfbalk de beide oostelijke vieringpijlers met elkaar verbindt. Waarschijnlijk maakte deze balk eerder deel uit van het oksaal, evenals de nog laatgotische dubbele deur met eveneens gegoten geelkoperen spijlen in het midden (zie cat. 16). Na de beeldenstorm van 1566 werden deze deuren aangepast aan een gewijzigde situatie die ontstond door de sloop van het vijftiende-eeuwse oksaal; in 1581 zal in grote lijnen de huidige situatie tot stand zijn gekomen. Bovendien lijkt er een aantal negentiende- en vooral twintigste-eeuwse (1935-1936) aanvullingen en completering te zijn aangebracht in het houtwerk. Het tegenwoordige koorhek is dan ook het resultaat van drie fasen; de basis gevormd door restanten van het gotische oksaal, een ingrijpende wijziging tot het transparante koorhek in de jaren 1567/1581, en tenslotte de recentere restauraties.